

fecit. Mons Thabor hodie vocatur *Tor*, excelsus valde, trium circiter milliarium itinere, undique rotandus. et in vertice planus; in quo olim monasteria et ecclesie varie edificatae, quarum adhuc vestigia et rudera exstant inter vepres et arbusta, quibus totus mons obsitus est, ut narrat testis oculatus Franciscus Quarminus in Elucidatione Terrae sanctae. Franciscus Lucas in Thabor, Matth. 17, existimat non in monte Thabor, sed in monte Libano, qui excelsior est quam Thabor, transfigurationem Domini accidisse, quia paulo ante transfigurationem, Matth. 16, vers. 13, Christus dicitur venisse in partes Caesareae Philippi, ubi est mons Libanus; et ibidem mansisse apparatus dies, post quos duxit Petrum et duos alios in montem ut oraret, et se transfigureret, Matth. 17, v. 1. Sed haec conjectura non est sufficiens ad refellendam S. Hieronymi et veterem traditionem de transfiguratione in monte Thabor; nam sex illos dies aut octo, ut ait Lucas 9, v. 28, impendere potuit non herendo in partibus Caesareae Philippi, sed eundo versus montem Thabor.

VERS. 19. — ET HABEMUS, NOS IUDAEI, FIRMIOREM PROPHETICUM SERMONEM, quo magis confirmari et certiores reddi de Christi excellentia et divinitate possimus, quam per vocem Patris delapsam de caelo in eum. Non ergo hic dicitur auctoritas prophetarum esse firmior et maior in se quam auctoritas Dei Patris in monte sancto testantis Christum esse Filium suum; sed testimonium prophetarum de Christo dicitur esse firmius ad hoc probandum apud Iudaeos, apud quos certissimum et multorum seculorum usu firmatum erat libros prophetarum esse verè verbum Dei, et ex afflatu Spiritus sancti compositos. De voce autem illa delapsa de caelo magis dubitare poterant: *Possent enim infideles per conjecturas humanas et illicitas curiositates ad magicas artes eam referre, qui sic detrahunt Christo, ut etiam dicant eum magicis artibus fecisse quae fecit*, inquit Aug., sermone 27 de Verbis Apost. Putat autem Beda S. Petrum aspexisse ad illum sermonem propheticum Davidis: *Filius meus es tu, ego hodie genui te*, psal. 2. Errat ergo Erasmus, qui dicit Patris vocem vocari hic sermonem propheticum, per quem Pater prophetat, inquit, omnia sibi placitura quaecumque Filius diciturus aut facturus erat; hic autem Patris sermo, sive vox allata de caelo in monte Thabor tam evidens de Christo praecognitum continens, est firmior et majoris ponderis ad probandum, ait Erasmus, quam dicta veterum prophetarum, qui obscurè et per involuta de Christo prophetaverunt. Sed civis statim coacta apparet haec Erasmi interpretatio, et aperte refellitur, quia propheticus iste sermo statim, versu sequenti, vocatur prophetia Scripturae, non Dei Patris. Cui bene facitis attendentes, id est, qui sermoni prophetico in libris prophetarum vestrorum scripto diligenti lectione et scrutatione attendentes bene facitis, ut ex ipsis quae olim prophetae praedixerunt de Messia futuro jam impleta esse agnoscatis in Christo, atque ita in fide crescatis et confirmemini. Sic laudantur Iudaei Beroeenses, qui

cum à Paulo et Silà suscepissent verbum Dei, cum omni aviditate quotidiè scrutabantur Scripturas, et prophetias veteris Testamenti, si haec ita se haberent, Actor. 17, v. 11. Possunt enim interdum utiliter homines etiam laici legere Scripturas, quando nullum subversionis et falso interpretationis esse periculum, Saepe tamen periculum non deest, cum Scripturae multis in locis sint tam obscurae ut etiam ab eruditissimis difficillimè intelligantur. Quod totum praesens divinitus esse non dubito, inquit August., l. 2, c. 6, Doctrinae christianae, ad eandem laborem superbiunt, et intellectum à fastidio revocandum, cui facit investigata plerumque vilescant; et idè Ecclesia hodie non omnibus passim laicis sacrae Scripturae lectionem permittit. QVAESI LUCERNAE; sermones enim Prophetarum non solis aut splendidae facis, sed instar lucernae tenuè lumen spargunt; LUCENTI IN CALIGINOSO LOCO, qui praeter tenebras noctis etiam caliginibus, nebulis et squalloribus lumen lucernae retinentibus, infectus est. Tales enim sunt Scripturae prophetarum, quae tenui lumine varis figuris et arigmatibus involuto et obscurato lucent. DIXIT DIES ELUCESCAT, per auroram, quando desinat nocturnarum lucernarum usus. Haec verò aurora est abundantius fidei Christianae lumen, quo ex doctrina Christi et apostolorum plenius quam ex oraculis prophetarum Iudaei fideles postquam illustrabantur. ET LUCIFER, Christus, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, Joan. 1, v. 9; dicitur Lucifer, quia sicut stella Luciferi, sive Veneris in caelo solem praecurrens diem cum aurora inchoat, Christus fidei lumine adhuc quidem obscurò, sed tamen clariore nocturnis prophetarum lucernis diem inchoat beatæ aeternitatis, in qua, fugato hoc imperfecto fidei tanquam aurorae lumine, divina essentia per gloriae lumen splendidissimum in montibus beatorum clarissimum diem faciet. ORIATUR IN CORDIS VESTRIS, per fidei lumen, quo corda et mentes vestras abundantius illustrabit; ita Oecumenius melius quam Beda et plurimi alii, qui hunc Luciferi ortum ad lumen gloriae in patria, non ad lumen fidei in praesenti via referunt. Unde Carthusianus Luciferum interpretatur Christum, non secundum naturam humanam, sed secundum divinam quam intuentur beati; Lucifer, inquit, est Christus lucis aeternae candor, splendor gloriae, et sapientia Patris. Ex hoc loco olim Ariani Filium esse Patrem, tanquam Filium sole, minorem probare conati sunt. Sed ex talibus locutionibus typicis et metaphoricis nec aequalitas nec inaequalitas Filii et Patris certò colligi potest. Unde Christus, qui hic Luciferò, alibi soli comparatur, Malachia 4, vers. 2; comparatur autem hic Luciferò, quia in natura assumpta aurorum et lumen fidei post nocturnas lucernas prophetarum attulit in mundum.

VERS. 20. — HOC PRIMUM INTELLIGENTES, benefactis, inquam, attendentes prophetico sermone; hoc tamen ante omnia cogitantes et cognoscentes ne heretis; quod OMNIS PROPHETIA SCRIPTURAE, quae in sacra Scriptura comprehensa est, ut prophetiam veram, quales in Scriptura sacra continentur, à falsis proph-

tià demonum et haereticorum distinguat, ait Oecumenius. PROPRIA INTERPRETATIONE NON FIT, non est verbo aut scripto edita à prophetis, propriis verbis et phrasibus à se composita, quae propriis et humanos animi sui sensus explicare ac interpretarentur.

VERS. 21. — NON ENIM VOLUNTATE HEMANA, libero hominis arbitrio applicante intellectum ad cognoscenda futura contingentia et res ab humana cognitione remotas, quando vellet; nam talia cognoscere, non est in potestate hominis, sed Dei solius: *Annuntiate quae ventura sunt in futurum, et sciens quia dii estis vos*, Isaia 41, v. 23. ALLATA EST ALIQUANDO PROPHETIA, olim allata est, et venit in mentem prophetarum; aut etiam per prophetas allata est ad homines; quos illi futurorum aut rerum quarumlibet procul à cognitione humana remotarum admonerent. Prophetia enim non tantum est futurorum contingentium, sed omnium quae à cognitione nostrà longè absunt, ut docet S. Thomas 2-2, quaestione 171, a. 5. Licet autem nec sensus nec verba prophetarum humanae voluntatis et inventionis essent, liberi tamen erant in annuntiendo quae à Deo didicerant prophetae, et sic spiritus prophetarum prophetis subjecti esse dicuntur, 4 ad Cor. 14, vers. 32. Haec autem à Petro dicuntur, inquit Beda, ne quis ad libitum suum Scripturas exponere audeat, sed sicut sensus earum non humana voluntate et ingenio sunt excogitati, ita eos exponere oportet eodem spiritu quo conscripti, hoc est, Spiritu divino, qui per orationes et munditiam cordis magis impetratur quam studio, et humani ingenii quantumvis magnis, infirmis tamen viribus. Hinc quotiescumque Ecclesia novà heresi oppugnata fuit, Deus semper organa aliqua Spiritus sancti praeparavit, quibus per sapientiam domini intelligentiam controversarum Scripturarum infunderet, et ad pugnandum contra Ecclesiae hostes celesti fortitudine armaret. Unde Fulgenius, lib. 2, cap. 18, de Veritate praedestinationis, de heresi Pelagianà et ejus expugnatore Augustino disserens: *Beatus Augustinus, inquit, indutus virtute ex alto abundantius omnibus Patribus Graecis et Latinis laboravit; non autem ipse, sed gratia Dei cum illo. Ipsius enim ministerio Dominus uberiorum huius rei fidelibus suis instructionem praeavit; non enim defuit benignitas miserantis Dei, quae militem suum spiritualis gratiae armis tanto fortius praecingeret, quanto acrius adversus eandem gratiam vasa irae diabolus insigaret*; addit deinde S. Fulgentius: *Cuncta hostilium machinamenta telorum caelestis juvenitibus virtute Augustinum confregisse, et etiam posteris certandi et vincendi ordinem ostendisse, si quando*

CAPUT II.

1. Fuerunt verò et pseudoprophetae in populo, sicut et in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, et eum qui emittit eos, Dominum negant, superducentes sibi celerem perditionem.
2. Et multi sequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur.
3. Et in avaritià fictis verbis de vobis negotiabitur; quibus iudicium jam olim non cessat, et perditionum non dormitat.

victa pravitas reciduo ausu infandum caput erigere nitetur. Sensum quippe Christi habens, tam gratia Dei quam humani arbitrii, et officia disceret et merita; semper divinis humana subijciet; et denique addit: *Hunc legat omnis qui salutem adipisci desiderat, humiliter orans misericordiam Dominum, ut eundem spiritum intelligenti legens accipiat, quem ille accepit ut scriberet; et eandem illuminationis gratiam adpiscatur ut discat quam ille adeptus est ut doceret*. SED SPIRITU SANCTO INSPIRATI, sicuti spiritus organa sua inspirat et implet et sonent. Graeco tamen acti, seu impulsivi; nam lumen prophetiae non est habituale et permanent, sicut est lux in sole, sed actuale et transitorium, sicut lumen in aere, ut docet S. Thomas, 2-2, quaest. 171, art. 2. Unde prophetae inspirationem et impulsivum Spiritus sancti non habent quando volunt, ut patet 4 Reg. 5, vers. 15, et 4 Reg. 4, vers. 7. Haec tamen inspirationem prophetiam ministerio angelorum fieri docet S. Thomas, 2-2, quaest. 172, art. 2, quia ordo, inquit, divinae providentiae habet ut infra per media ordinetur, ut S. Dionysius, docet. LOCUTI SUNT, non sicut vates gentium et arreptitii demonum, qui instar fistulae inanimatae tantum mente sonos, non intelligentes quid dicant, nec postea recordantes; sed veri prophetae sana mente arcaea quae in oculo visionum caelestium lucidissimo mentis intuitu cognoscebant, foras auditoribus suis verbis qualibuscumque efferebant, inquit Beda. Ita tamen ut Spiritus sanctus non tantum esset sensuum inspirator, sed etiam verborum et sententiarum dictator; nam alias prophetica et sacra Scriptura non magis esset verbum Dei quam conciliorum generalium decreta, quae, ne à veritate aberrent, Spiritus sancti assistentià diriguntur, ut majores nostri Lovanienses in Justificatione censurae suae anni 1588, cap. 1, benè demonstrant. SANCTI DEI HOMINES, scriptores prophetiarum et aliorum librorum veteris Testamenti. Vocat illos sanctos, quia Deus nominis justos et sanctos ad Italia scribenda adhibere solet, etiamsi quidam sanctitate suà excederent, ut Salomon trium librorum sacrae Scripturae auctor; sed si illo cadente, quae per illum dicta sunt delerentur judicaretur, quia ipse dixerat, non quia per illum dicta erant, ait S. Augustinus in psal. 126. *Homines autem Dei in Scriptura specialiter vocantur, qui sunt singularia instrumenta Dei ad illuminandum aut movendum alios, quales sunt prophetae, apostoli, episcopi, doctores, ut 1 ad Timoth. 6, v. 11, 2 ad Tim. 3, ultimo, etc.*

CHAPITRE II.

1. Or, comme il y a eu de faux prophètes parmi le peuple, il y aura aussi parmi vous de faux docteurs qui introduiront de pernicieuses hérésies, et qui, renouant au Seigneur qui les a rachetés, attireront sur eux-mêmes une soudaine ruine.
2. Et plusieurs les suivront dans leurs débauches; et à cause d'eux on blasphémera la voie de la vérité.
3. Et qui, vous séduisant par des paroles artificieuses, trahiront de vos âmes pour satisfaire leur avarice; mais la condamnation qui les menace depuis longtemps s'avance à grands pas; et la main qui doit les perdre n'est pas endormie.

4. Si enim Deus angelis peccantibus non peperit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in iudicium reservari;

5. Et originali mundo non peperit, sed octavum Noe justitiae praeconeum custodivit, diluvium mundo impiorum inundans.

6. Et civitates Sodomorum et Gomorrhæorum in cinerem redigens, eversione damnavit; exemplum eorum qui impiè acturi sunt, ponens:

7. Et justum Lot oppressum à nefandorum injuriâ ac luxuriosâ conversatione eripuit;

8. Aspectu enim et auditu justus erat; habitans apud eos qui de die in diem animam justam iniquis operibus cruciabant.

9. Novit Dominus pios de tentatione eripere: ini quos vero in diem iudicii reservare cruciandos;

10. Magis autem eos qui post carnem in concupiscentiâ immunditiæ ambulant; dominationemque contemnunt, audeas, sibi placentes, sectas non metuunt introducere blasphemantes;

11. Ubi angeli fortitudine et virtute cum sint majores, non portant adversum se execrabile iudicium.

12. Hi verò velut irrationalia pecora, naturaliter in captivum et in perniciem, in his quæ ignorant blasphemantes, in corruptione suâ peribunt,

13. Percipientes mercedem injustitiæ, voluptatem existimantes diæ delicias; conquinaciones et macule, delicias affluentes, in convivii suis luxuriantes vobiscum,

14. Oculos habentes plenos adulterii, et incessabilis delicti; pellicientes animas instabiles, cor exercitatum avaritiâ habentes, maledictionis filii;

15. Derelinquentes rectam viam erraverunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit:

16. Corruptionem verò habuit suæ vesaniæ; subjugale nutum animal, hominis voce loquens, prohibuit prophete insipientiam.

17. Hi sunt fontes sine aquâ, et nebulae turbidibus exagitate, quibus caligo tenebrarum reservatur.

18. Superba enim vanitatis loquentes, pellicunt in desideris carnis luxurie eos qui paululum effugiunt, qui in errore conversantur;

19. Libertatem illis promittentes, cum ipsi servi sint corruptionis; à quo enim quis superatus est, hujus et servus est.

20. Si enim refugientes conquinaciones mundi in cognitione Domini nostri, et Salvatoris Jesu Christi, his rursus implicati superantur; facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.

21. Melius enim erat illis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato.

4. Car si Dieu n'a point pardonné aux anges qui ont péché, mais les a précipités dans l'abîme, où les ténères sont leurs chaînes, pour être tourmentés et tenus comme en réserve, jusqu'au jugement;

5. S'il n'a pas épargné l'ancien monde, mais n'a sauvé que sept personnes avec Noé, prédicateur de la justice, en faisant fondre les eaux du déluge sur le monde des méchants;

6. S'il a puni les villes de Sodome et de Gomorre, en les ruinant de fond en comble, et les réduisant en cendres, et en a fait un exemple pour ceux qui vivraient dans l'impudicité;

7. Et s'il a délivré le juste Lot, que ces abominables affligeaient et persécutaient par leur vie infame.

8. Ce juste qui demeurait parmi eux, étant tous les jours tourmenté dans son âme juste par leurs actions détestables, qui offensaient ses yeux et ses oreilles:

9. Le Seigneur sait délivrer ceux qui le craignent des maux par lesquels ils sont éprouvés, et réserver les pécheurs au jour du jugement, pour être punis:

10. Et principalement ceux qui, pour satisfaire leurs desirs impurs, suivent les mouvements de la chair; qui méprisent les puissances; qui sont audacieux, qui sont amoureux d'eux-mêmes; et qui, blasphémant la saine doctrine, ne craignent point d'introduire des sectes nouvelles;

11. Au lieu que les anges, quoiqu'ils soient plus grands en force et en puissance, ne se condamnent point les uns les autres avec des paroles d'exécration et de malédiction.

12. Mais ceux-ci, comme des animaux sans raison, qui ne suivent que le mouvement de la nature, et qui sont nés pour être la proie des hommes qui les font périr, attaquant par leurs blasphèmes ce qu'ils ignorent, périront dans les infamies où ils se plongent.

13. Recevant la récompense que mérite leur iniquité. Ils mettent la félicité à passer chaque jour dans les délices; ils s'y abandonnent de telle sorte, qu'ils ne sont qu'ordure et infamie, et que ce n'est qu'exces dans les festins de charité qu'ils font avec vous.

14. Ils ont les yeux pleins d'adultère, et d'un péché qui ne cesse jamais: ils attirent à eux, par des amours trompeuses, les âmes légères et inconstantes: ils ont dans le cœur toutes les adresses que l'avarice peut suggérer; ce sont des enfants de malédiction.

15. Ils ont quitté le droit chemin, et se sont égarés, en suivant la voie de Balaam, fils de Bosor, qui aimait la récompense de son iniquité.

16. Mais qui fut repris de son injuste dessein; ayant anéssi muette, qui parla d'une voix humaine, ayant réprimé la folie de ce prophète.

17. Ce sont des fontaines sans eau, des nuées qui sont agitées par des tourbillons; de noires et profondes ténères leur sont réservées.

18. Car tenant des discours d'insolence et de folie, ils amoquent, par les passions de la chair et les voluptés sensuelles, ceux qui pen de temps auparavant s'étaient retirés des personnes infectées d'erreur;

19. Leur promettant la liberté, quoiqu'eux-mêmes soient esclaves de la corruption, parce que quiconque est vaincu est esclave de celui qui l'a vaincu.

20. Parce que, si, après s'être retirés des corruptions du monde par la connaissance de Jésus-Christ notre Seigneur et Sauveur, il se laissent vaincre, en s'y engageant de nouveau, leur dernier état est pire que le premier;

21. Car il eût mieux valu pour eux n'avoir point connu la voie de la justice, que de retourner en arrière après l'avoir connue, et d'abandonner la loi sainte qui leur avait été prescrite.

22. Contigit enim eis illud veri proverbii: Causis reversis ad suum vomitum; et: Sus lota in volutabro luit.

COMMENTARIA.

VERS. 1. — FUERUNT VERÒ ET PSEUDOPROPHETE, qui visionem cordis sui loquebantur, non de ore Domini, Jerem. 23, v. 16. IN POPULO, nostro Israelitico; quorum in libris prophetarum et toto veteri Testamento sapè fit mentio. Diabolus quippe est simia Dei, et sicut Deus per veros prophetas homines ad virtutes et veri Numinis cultum perducere solitus est, ita diabolus per suos pseudoprophetas ad vitia et idololatriam pertrahat. Sicut et in vobis, inter vos Christianos jam factos, erunt; et jam pauci quidam inceperunt, futuri aliorum longè plurimum semina. MAGISTRI MENDACES, heresiarchæ et heretici: et sicut toto tempore legis Mosaicæ nunquam defuerunt pseudoprophete in populo, ita nec in Ecclesiâ Christi deerunt heretici usque ad consummationem seculi. Unde S. Augustinus à primo heretico Simone Mago usque ad Pelagium hæreses 83 enumerat: multæ exorte, et post nostra tempora exortituræ sunt. QUI INTRODUCCENT, Græcè, subintroducunt, nempe clandestinè sicut heretici incipere solent, qui sub vestimentis ovium occultant lupos rapaces. SECTAS PERDITIONIS; Græcè, hæreses perditionis, quæ ducunt ad æternam perditionem. Quidam etiam hanc perditionem extendunt ad exita quæ hæreses regnis et provinciis afferre solent: quod veterum hæresum exemplis facile probari potest: nova verò Lutheranismi et Calvinismi exempla etiam sentimus. Adit perditionis, quia utraque vox, tam secta quam hæresis, aliquando accipitur in bonam partem; sunt enim voces quas Græci medias vocant; si enim spectemus rationem etymologicam, secta est via doctrinæ quam quis sectandam sibi delegit: unde interpres noster viam alibi vertit sectam: Secundam sectam (Græcè, viam) quam dicunt hæresim, Act. 24, v. 14: hæresis verò est electio talis vite. Postea verò utraque vox in malam tantum partem usurpari cepit, quia veris Christianis suo arbitrio sectam doctrinæ eligere non licet; nam Apostolos Domini habemus auctores, qui nec ipsi quidquam ex suo arbitrio quod inducerent elegerunt, sed acceptam à Christo disciplinam fideliter nationibus assignaverunt, inquit Tertullianus, c. 6, de Præscriptionibus. ET EUM QUI EOS ERIT, pretio sanguinis sui à peccati et diaboli tyrannide redemit: Redempti estis de tanâ conversatione pretioso sanguine Agni, 1 Pet. 1, v. 18. Tria genera hominum dici possunt redempti sanguine Christi: electi perfectè et propriissimè redempti sunt: secundò reprobi, qui ad gratiam baptismi pervenerunt, sed gratiam redemptionis postea irritam fecerunt, ut loquitur synodus Valentina, cap. 5, imperfectè et secundùm quid redempti dicuntur, cum à peccatis suis in baptismo reverè fuerint purgati ac redempti, ut eadem synodus docet: tertio reprobi qui nihil unquam gratiæ Christi meritis adepti sunt, solùm sunt redempti quoad sufficientiam pretii, non quoad applicationem et efficaciam. DOMINUM NEGANT,

22. Mais ce qu'on dit ordinairement, par un proverbe véritable, leur est arrivé: Le chien est retourné à ce qu'il avait lui-même vomé: et le porcceau, après avoir été lavé, s'est vautré de nouveau dans la boue.

COMMENTARIA.

tales futuri sunt ut negent; loquitur enim non tam de presentibus quam de futuris hereticis, qui inducent sectas, etc. Hi autem Christiani, cujus sunt servi empiti, non verbis quidem aperte negant cum se Christianos esse dicturi sint, sed doctrinâ quæ eum prædicant non qualem veritas ostendit, sed qualem ipsi sibi fingunt, ait Beda; destruit enim doctrinam Christi et Christum ipsum, quantum in se est, dum Arius negat eum Patri æqualem, dum Photinus negat eum esse Deum, Manichæus negat esse hominem, Pelagius negat esse parvulorum redemptorem, etc. factis quoque Christum negant, dum non vitâ Christianorum, sed infidelium vivunt. SUPERBENTES sibi, super seipos et in caput suum attrahentes, CELEBEM PERDITIONEM, damnationem æternam, que celeriter venit, quia statim post hanc vitam mortalem, que celerissimè transcurrit. Aliqui volunt hic etiam aspicere ad perditionem et mortem temporalem heresiarcharum, quod Deus in exemplum suorum sectatorum infelicis et abominandæ morte solent perire; nota enim sunt Arii Nestorii, et plurima aliorum exempla, et novissimè Calvinii, quem morbo pediculari, vermicibus ex ulcere circa pudentia ebullientibus, cum fœtore intolerabili, inter blasphemias et execrationes infelicem animam exhalasse inter alios scribit Fenauerdunus, licet Calvinii discipulus Beza reclamet, et falsum id esse dicat.

VERS. 2. — ET MULTI SEQUENTUR, non tantum eundo, sed currèndo, FORTEM LUXURIAS, carnales voluptates, quas verbo et exemplo docent: faciliè autem heresiarchæ tales multitudinem sequuntur post se trahunt, cum natura hominis peccato corrupta et effluviata in voluptates corporis ruat ferè sicut lapis ad centrum. Hæc causa fuit cor seculo elapsa tam multi subito à verâ fide defecerunt ad Lutherum et Calvinum, qui, abrogatâ mortificationem et honorum operum necessitate, solâ fide hominibus cælum promittebant: ut proinde mirum non sit quòd Calvinus gloriatur se, dum adhuc viveret, plus quam trecenta milia hominum in suas partes pertraxisse. Simili de causâ plurimi olim discipuli ex academicis, peripateticis et stoicis ad epicureos delibebant: unde quidam philosophus peripateticus rogatus cur tam multi ex scholâ ejus ad Epicurum, nulli ab Epicuro ad ipsum transirent, appositè respondit: Quia ex gallis multi sunt capones, ex caponibus nulli galli; virtus enim virilis est et mascula, voluptates femineæ et emasculatæ sunt. Græci codices perique hodiè non eorum luxurias legunt, sed eorum perditiones, id est, vitam eorum perditam, seu vitâ quibus se perdit sicut illi quos sequuntur. PRÆ QUOS, propter quos heresiarchæ et heresiarcharum discipulos, ac luxuriam eorumdem sectatores, VIA VERITATIS, doctrina vera, que est via arcta ducens ad vitam, BLASPHEMATORUM, maledictorum ab infidelibus, qui pessimum hereticorum vitam considerantes, erèdunt talia flagitia doceri in scholâ et

Ecclesia Christi, cum heretici adhuc Christianorum nomen retineant. Sic eo tempore omnia simoniarum, nicolitarum, et gnosticorum dedecora, veris Christianis attribuebantur: propter que fortasse Cornelius Tacitus, l. Annal. 15, Christi religionem superstitionem exitabilem appellat.

VERS. 5. — ET IN AVARITIA, per avaritiam; FICTIS VERBIS, ad deceptionem compositis, ut hypocrite et mercatores solent, qui merces suas improbe laudando dulcibus et mendacibus verbis emptores decipiunt; ad quos videtur hic Apostolus alludere: *Per dulces sermones et benedictiones, seducetes corda innocentium, ut alter apostolus ad Rom. 16, v. 18. Devorantes domos viduarum, et simulantes longam orationem, Luc. 20, v. ult. DE VOBIS NEGOTIABUNTUR, ex vobis mercatorem quamdam exercebant; Græcè, vos negotiabantur; ex vobis captivum lucrum, sicut mercatores ex mancipiis, aut pecoribus solent, que ipsi mercantur et negotiantur; homines enim simplices simit se tanquam mancipia et irrationalia pecora ab hereticis duci, et eos crumenâ et re sua emungant. Exempla avaritiæ hereticorum nostri temporis tot sunt quot monasteria, templa, ædes, et supellectiles sacras, in Gallia, Germania, Belgio, et totâ Europâ, spoliaverunt et diriperunt. Quorum in istâ rapinâ duces esse solent eorum doctores et ministri, vociferantes indignum esse aureos et argenteos calices, ciboria et thecas pretiosas servire Papistarum idololatriis, prestare ea diripi et cedere in pauperum usus; similes Judæ Isariote, qui indignatus Magdalene unguentum in caput Christi effundit, dicebat debuisse potius vendi, et pretium dari pauperibus, cum tamen nulla ei esset cura de egenis, sed. *Quia fur erat et loculos habens, Joan. 12, v. 6, et Christi elemosynas in proprios usus convertebat. Beza tamen et Calviniste hæc apostoli Petri verba convertunt adversus religiosos et ecclesiasticos, quorum aliquos studere avaritiæ non negamus, inquit Cathar., sed ista vitia à nobis non excusantur, nec fictis et mendacibus verbis crumenas fidelium evancuant, cum non falsa, sed vera dogmata ipsis prædicent. Cajetanus, post Hugonem et Thomam Anglicum, hanc B. Petri sententiam applicat prædicatoribus questuarius, olim magis quam jam, qui populi christianii devotione ad questum abutuntur: Prædicantes, inquit Cajetanus, quod quicunque pro indulgentiâ plenariâ, quæ se dare dicunt, solverit unum carolinum aut datum, erit in eo statu ac si tunc primum baptizatus esset, aut unam animam liberabit à purgatorio. QUIBUS JUDICIUM, damnationis æternæ, IAM OLIM, ab æterno, quando ex prævisis eorum sceleribus decretum fuit, non cessat, venire; Græcè, non oliatur, sed festinat et appropinquat, licet ipsi hic in otio, deliciis, gloriâ et æstimatione hominum vivant, nec Deus de eorum supplicii cogitare videatur; tempus tamen hujus vite nocte disque currere non cessat, et brevi aderit suppliciorum tempus; ET PERBITIO EORUM, cruciatus æternus jam olim iis decretus, non dormitat, vigilat in mente Dei, qui non sinet tempus supplicii eorum destinatum impunè elabi.**

VERS. 4. — SCIENTI DEUS ANGELIS, creaturis intellectuales homine longè nobilioribus et Deo vicinioribus: unde Lucifer vocatur *signaculum similitudinis sui officis, Ezech. 28, v. 12, propter sublimitatem et excellentiam imaginis Dei menti ejus impressæ: ut proinde angeli illi multo majorem superbiendi occasionem habereint, quam homo, terra et cinis. PECCANTIBUS; Græcè, postquam peccaverint, per superbiam et consensum conspirationemque cum Luciferò, qui naturæ suæ excellentiâ inflatus dicebat: *Similis ero Altissimo, sicut eum sub personâ superbissimæ regis Babylonis loquentem inducit Isaias 14, v. 15, quem admodum eundem sub majestate et gloriâ regis Tyri describit Ezech. 28, v. 12, 15, etc. Peccatorum autem superbiæ etiam accessisse irridiam in genus humanum propter Verbi incarnationem angelis ante lapsum revelatam multis hic argumentis contendit Catharinus, quem sequitur Suarez, Cornelius à Lapide, et fere illi qui contra S. Thomam docent Verbum divinum fuisse incarnandum ad universi perfectionem, etiam si primus homo non peccasset, atque S. Pauli ad Hebræos 1, v. 6, auctoritatè, male, ut ibi diximus, in sententiam suam contorta. Non pepercit, adeo ut ne tui quidem ex tantâ cadentium angelorum multitudine gratiam penitendi sit largitus; et hoc idè quia non tota multitudo angelorum perierat, inquit S. Augustinus, c. 29, Enchiridii: unde è contra quia tota natura humana in suo capite perierat, aliquibus hominibus à se electis pepercit, quibus ruinas angelorum implevit; unde: *Superna Jerusalem nullâ civium suorum universitate fraudabitur, sed uberiore etiam copiâ fortasse regnabit, ait ibidem Augustinus. Sed reventibus inferi detraçtos, peccatorum funibus, quibus infernus peccatores, et præsertim superbos ac in sublime elatos, deorsum in summum abyssum trahit. Rudentes autem sunt funes non graciles et imbecilles, sed funes nautici et validissimi, quos nemo valeat frangere, ut significetur angelos non posse vincula illa dirumpere, et se ex iis expedire. Græcè tamen, catenis caliginis: nec particulum detraçtos in Græco habetur, et fortasse vox ista ex Isaiâ desumpta et hic addita est, ubi de Luciferò loquens: *Detraçta est ad inferos superbia tua, Isaiâ 14, v. 11, et paulo post: Ad infernum detraçtus in profundum laci, ibid., v. 15. Catene autem caliginis dicuntur quibus mali angeli sub caligine carceris constricti reservantur, ut indicat S. Judas cum ait Deum vinculis æternis sub caligine angelos reservasse, Judæ, v. 6, respiciens ad hunc B. Petri locum. Dedit autem Deus caliginis officium catenæ, ait Cajetanus, ad retinendam virtutem motivam demonum, ne possint inde exire, hoc est, decreto suo sub caligine eos veluti ibi ligatos continet. In tartarum tradidit; Græcè unico verbo, tartarizavit, id est, in infernum inferorum carcerem, ubi damnati irrevocabiliè cruciantur, detraçit. Quem locum Plato tartarum appellat, et poete omnes, etiam Lânius, post ipsum: unde Virgilius campos elyzios apud inferos à tartaro suppliciorum loco distinguit, fugi Sybillam narrare****

Ence:

*Dextera qua Ditis magni sub mamma tendit
Hic iter elyzium nobis, at leva malorum
Exeret penas et ad impia tartara mitti.*

A tartaro fortasse primus S. Petrus verbum *expurgationis* fluxit; apud enim nullum alium legitur. CRECIANDOS; vox ista etiam à Græco abest; ISARDICUM, in extremi et universalis iudicii diem, RESERVARI, ut reservarentur; tunc enim omnes demones solvendi sunt, ut in iudicio cum hominibus compareant, et publicâ ignominia afficiantur, propter peccata hominum quos seduxerunt, et ut cum ipsis retrudantur in infernum, nunquam amplius exiituri. Totus hic locus in Græco clarior, et ad verbum sic habet: *Sed catenis caliginis tartarizans, tradidit in iudicium reservatos.* Dubitant theologi quomodo verum sit malos angelos statim post peccatum et ante conditum hominem fuisse in tartara detrusos, et catenis caliginis traditos ibi reservari ad diem iudicii, cum plurimi vagentur hic in aere, et diabolus ipse, sive Lucifer assumpto corpore serpentis tentaverit Evam, et postea in specie humanâ Christum, Matth. 4, v. 1. Propterea Beda aliqui multi dicunt tartarum hic non significare locum inferni infra terram, sed aerem nostrum caliginosum, qui respectu cœli et superiorum regionum aeris potest infernus et tartarus appellari: unde diabolus dicitur *princeps potestatis aeris hujus, ad Ephes. 2, v. 2, et demones universim vocantur rectores mundi tenebrarum harum, ad Ephes. 6, v. 12.* Sed verius apparet diabolum et omnes demones initio in profundum inferni et propriè dictum tartarum fuisse precipitados, et maximam eorum multitudinem semper ibi reservari, licet aliqui per dispensationem, ut loquitur S. Thom., permittantur inde egredi ad exercitium electorum. Pœnas tamen suas semper secum ferunt, igne infernali tanquam Dei instrumento agente in distans. Aliqui etiam demones certis locis in superficie terre alligatos esse propter causas nobis incognitas ad penam ipsorum, loca à malignis spiritibus infesta indicant, et experientiâ sibi notum testatur Catharinus.

VERS. 5. — ET ORIGINALI MUNDO; Græcè, et primo mundo; et deinde si hominibus mundi præci incolis, qui à primâ origine usque ad diluvium per annos 1636, duravit, NON PEPERIT, diluvio aquarum suffocans omnes homines præter octo, et propter hominem universi animalia quædam reservata in futuri mundi semen, et tunc quidem quando homines rerum divinarum rudes, utpote qui solam naturæ legem peccato obscuratam pro duce haberent; idèque misericordiâ magis digni videbantur quam nunc post novam et tantam Evangelii lucem: non tantum autem homines et animalia deleta, sed magna pars superficiæ terre immutata, montibus alicubi depressis, aut novis cumulo arenarum suscitatis, et confusis tantâ et diuturnâ mole aquarum omnibus fermè veteris mundi lineamentis, ut probabiliter conjectat Beda; sed OCTAVUM NOE; sed Noe, qui tantum erat octavus, solumque septem alios secum habuit in arca hoc est, ut alibi dicit, in universum octo animas, 1 Pet. 5, v. 20: octavus etiam Noe vocatur, quia fortasse ultimus inter

octo ingressus est arcam, inquit Thomas Anglieus post Hugonem: non vocatur autem octavus ab Adamo, quia solum ab eo fuit decimus; JUSTITIE PRÆCONE, qui justitiam Dei vindicativam mundo imminere tam verbo quam ipsâ arca fabricatione prædicabat, et ut homines à peccatis suis ad justitiam converterentur per centum illos fabricationis annos continuo ipsi inculcabat; CUSTODIVIT, ab interitu per contemptibile linguam justum gubernans, Sapient. 10, v. 4; DELIVIVUS MENDO IMPIORUM, id est, mundo qui ab impiis tunc gigantibus et sceleratis hominibus, præsertim ex posteris Cain, incolebatur; INDUCENS, tremendâ prorsus divini iudicii severitate, qui miserorum et à gratiâ Dei detortorum mortalium peccatis sic irascitur, ut universos simul et semel obruret.

VERS. 6. — ET CIVITATES SONOMORUM ET GOMORRAGONUM; et denique si Sodoma et Gomorra cum duabus aliis civitatibus vicinis, *Adamâ et Sodomâ*; erant enim quicquid civitates intra circuitum, qui idè Pentapolis vocabatur, in amœnissimâ parte terræ sanctæ in fine tribus Juda versus Orientem; quarum quatuor igne celesti perierunt, quinta Segor servata est precibus Lotii, ut salvaret se et familiam suam in ea, Genes. 19, v. 21. Strabo tamen, lib. 16 Geographiæ, dicit prædicari ab indigenis fuisse ibi tredecim urbes, quarum metropolis fuerit Sodoma. Hoc est tertium exemplum quo S. Petrus probat hæreticos non evasuros iram Dei, qui peccata tunc angelorum quam hominum tam horrendâ penâ solet peccatores. INCENSEM RENIGENS, fulmine et sulphurei ignis pluvîa, Genes. 19, v. 24, EVASIONE DAMNAVIT, loca incendii undis Mortui maris contendo; et ut vestigia veteris pœnæ et iræ Dei in nefandas libidines in omnem posteritatem permaneret, bitumine, nitro et silicibus ignitum, aquas maris inspissavit, terram circum sterilitate damnavit; vicinarum etiam arborum pomâ, ut testatur Josephus, cinere compositâ; que speciosa aspectu, sed tacta in cinerem et fumum evanescent; indicatque idem Sapiens: *In testimonium noquitiæ, inquit, fumigabunda consistit deserta terra, et incerto tempore fructus habentes arbores, Sapient. 10, v. 7.* In isto autem mari Mortuo dicuntur adhuc extare quaedam veterum civitatum ruine. Pisces qui ex Jordane quandoque exundante in ipsum deferuntur, statim exsiccantur; nec ullum animal potest in eo hæu vivere: idèque mare Mortuum appellatur. Causa est nimis salsedo, et bituminis copia; unde homines manibus pedibusque ligatis injecti supernant, non propter spiritus sulphureos et bituminosos pondera sursum repellentes, ut credit Adrichomius, sed propter aqua densitatem et pondus; ex certâ enim Archimedis demonstratione, solidum liquido injectum supernat, si aqua moles solido magnitudine æqualis, ipsi solido præponderet. Longitudo laci à septentrione versus meridiem, est itineris quatuor aut quinque dierum: latitudo ab occidente in orientem, quatuor aut quinque leucarum. Aqua ejus non est tam fetida hodiè, quam aliqui auctores narrant; nam nullum sal aliud Jerosolymis et in vicinis civitatibus consumitur, quam ex

eo loci, ut Quaresimus testatur; nec littora circumquaque sunt ita nuda et exusta flammis, quin frater Anselmus Minorita narret se in parte littoris viridi et pasuis abundante lavisse pedes, et vidisse natantes Mauros et Græcos, nec quidquam ex aquâ fetoris percepisse. Brocardus tamen à dexterâ et sinistrâ parte aridis et sterilibus montibus præcingi scribit. **ESEMPLUM EORUM**, exemplar et typum in quo licet veritatem quasi depictam cernere: unde eandem vocem Græcam interpres vertit *exemplar*, ad Hebr. 9, v. 25; qui **IMPËI ACTORI SUNT**, imitando nefandam Sodomitarum libidinem, aut alia quæcumque enormia flagitia perpetrando; **PONENS**, omnibus seculis, ait Beda; putatur enim vestigium illud excidii Sodomorum mansurum usque ad finem seculi, ut homines impii cogitent quod sicuti illæ civitates igne cælesti in cinerem redactæ sunt, ita ipsi mittendi sunt: *In stagnum ignis et sulphuris, ibi cruciuntur die ac nocte in secula seculorum*, Apoc. 20, v. 10.

VERS. 7. — ET JUSTUM LOTH, nepotem Abrahæ ex fratre suo Aran, **OPPRESSUM**; Græcè, *fatigatum*, valdè fatigatum usque fermè ad oppressionem, a **NEFANDORUM INJURIA**, non tantum quando vim inferbant domui ejus ut educerent angelos, Gen. 19, v. 9, sed toto tempore quo inter ipsos habitavit; homines enim nefarii solent justis sibi dissimiles malè tractare et injuriis vexare. Vox tamen *injurîa* abest à Græco. **AC LUXURIOSA CONVERSATIONE**, ab impudico et dissoluto genere vivendi, **ERIPUIT**, à peccatis Sodomorum per gratiam suam, et à pœnâ per angelos suos, qui manum Loth et uxoris ac duarum filiarum arripentes, eduxerunt extra Sodomam cum nollet exire, Gen. 19, v. 16.

VERS. 8. — ASPECTU ENIM ET AUDITU JUSTUS ERAT; nec enim oculi ejus, nec aures pollute sunt turpitudine flagitorum, quamvis videndo et audiendo ad libidinem sollicitaretur, ut exponit Oecumenius. **HABITANS APUD EOS**; unde mirum est justum et incontaminatum permansisse, cum: *Qui tangit picem, inquinatur ab eâ*, Eccl. 15, v. 1. **QUI DE DIE IN DIEM, perseveranter et sine cessatione, ANIMAM JUSTAM, ipsius justus Loth, INQUIS OPERIBUS**, fornicationibus, adulteriis, masculorum concubitus, que ab illâ nefandâ civitate peccata sodomitica jam vocantur, **CRESCIALENT**, occasio erant cur ipse se cruciaret; Græca enim ad verbum sic habent: *Aspectu enim et auditu ille justus habitans in ipsis, diem ex die animam justam iniquis operibus cruciabat*: ut sit iste sensus, quod justus Loth aspiciendo et audiendo flagitia Sodomitarum, iniquis verbis ipsorum operibus seipsum discruciare: et quidem verbum Græcum propriè significat cruciatum quali tortores noxios in equuleo postos discruciare solent: unde apparet magna justitia Loth qui ex abundantia amoris Dei et proximi, ita peccatis alienis, que emendare non poterat, animam suam sic discruciebat, et cum justo David videndo prævaricantes tabescebat, psal. 118.

VERS. 9. — NOVIT DOMINUS, ut jam exemplis Noe et Loth probatum est. **DIOS DE TENTATIONE ERIPERE**, DE

à pravis hominibus corrumpantur, inter quos habitant, et à quibus tentantur ad malum; **INQUIS VERO**, ut angelos malos, originalem mundum, et Sodomitas, quorum exempla ante attulit, **IN DIEM JUDICII** (universalis) **RESERVARE CRECIANDOS**, quia in illo die novus cruciatus accidentalitè demonibus infligetur, ut ante diximus, et homines mali in corpore et animâ gravius cruciabantur quam jam in solâ animâ, inquit Beda. Videtur hic S. Petrus claudere sententiam superiùs, v. 4, inchoatam: *Si Deus angelis, etc.*, quibus exemplis sanè patet quòd: *Novit Dominus, etc.*

VERS. 10. — MAGIS AUTEM; Græcè, *Maximè autem*, cruciandos reservat, **EOS QUI POST CARNEM**, tanquam pedessequi post dominam suam, cuius desiderii in omnibus obsequuntur; **IN CONSCIPISCENTIA**, tanquam in viâ quâdam lutosâ, **IMMUNDITIA**, libidinum immundarum, que polluant animam et corpus, **AMBULANT**; tam internis animi affectibus quam externis corporis operibus. Tales eo tempore erant heretici Simoniani et Nicolaitæ, qui promiscuum feminarum usum permittebant: tales etiam nostro ævo Lutherus, qui religiosus et sacerdos monialium duxit, et ex cæ se liberos suscepit, inquit Feardus, Bucerus Trigamus, Oecolampadius, Munsterus, Vermilinus, et sexcenti alii religiosi et sacerdotes apostate, qui sacrisque nuptiis exemplo Lutheri se polluerunt; Bezam etiam non puduit flagitia sua sodomitica versibus elegantibus celebrare: et denique universi religiosi aut sacerdotes à fide apostate, statim ac primò ferè omnium, ad nuptias convolant, ostendentes quo spiritu impulsî religionem catholicam deseruerint. Unde S. Petrus videtur hic tanquam in speculo, ait Catharinus, heresiarchas et hereticos nostri temporis representare. **DOMINATIONEMQUE CONTENTUM**, non tantum sunt immundi et luxuriosi, sicut Sodomita, sed etiam superbi, sicut Lucifer et caedemones; nam dominos suos et superiores tam seculares quam ecclesiasticos, imò Deum ipsum, qui est Dominus dominorum, contemunt. Tales etiam erant primi illi heretici Simoniani, Nicolaitæ, etc. S. Hieronymus, lib. 4, cap. 25, contra Jovinianum, dicit, sui temporis hereticos hic à S. Petro describi: sed et nostri temporis, et omnium temporum describuntur, quia omnes sunt sibi similes; omnium enim hereticorum mater est superbia, ait S. Augustinus, soror autem est libido; difficile enim est hereticum reperire qui dilgat castitatem: non quòd labis eam præferre desistat, sed quòd non conservet in conscientia, aliud loquens, et aliud faciens, ait S. Hieronymus, in cap. 9 Osse. Superbiam suam et contemptum dominationum ostendunt etiam nostri temporis heretici, qui reges et principes, pontifices et episcopos contemnendo, totum regimen tam sacrum quam politicum, quantum in ipsis est, ad se trahunt; et paulatim etiam usque ad atheismum proficiunt, ut multis exemplis probari potest. Beza tamen hæc verba S. Petri torquet contra clericos à jurisdictione secularium principum exemptos; quasi idem sit dominationi seculari non subesse,

et eam contemnere; honorant enim secularem potestatem clericis, et licet ei non subsint, alios tamen superiores ecclesiasticos habent à quibus coreeantur. Si autem Sodomite propter libidinem, et angeli mali propter superbiam, sic puniti sunt, quomodo isti heretici, qui simul luxuriosi et superbi sunt, evadent? **AUDACES**, magna enim est audacia superiores suos contemnere, et præsertim seculares, qui non sine causa gladium portant, ad Rom. 15, v. 4. Nonne enim audax in Casarem Lutherus, qui totam Germaniam et imperium sic perturbare est ausus? Nonne audax in Pontificem, qui anno 1520 omnes Juris pontificii tonos in foro Wittenbergensi publicè manu carnificis jussit exiri? Nonne audax discipulus ejus Thomas Muncerus, qui anno 1525 aliquot centena millia rusticorum in Germania contra principes suos armavit? **SIBI PLACENTES**, in suo sensu pertinaces, et imaginationum suarum idololatæ: unde Erasmus *prefracti* vertit. **SECTAS NON METUUNT INTRODUCERE**, opiniones in religione novas, quibus discipulos et sectatores post se trahant, qui ab eorum nominibus Simoniani, Nicolaitæ, Ariani, Lutherani, etc., appellantur. **BLASPHEMANTES** Deum, contra cujus doctrinam sectas introducant. Græcus aliter: *Glorias non metunt blasphemantes*, id est, maledicere iis qui in Ecclesia aut seculo sunt gloriosi, et in majestate ac dignitate positi, non metunt; sicut enim dominationem, sive eos qui dominium jurisdictionis in ipsos habent, contemunt, ita quoslibet in gloriâ et dignitate constitutos eadem superbâ concitantur et maledicunt. Hic sensus confirmatur ex S. Jude v. 8, qui ferè totam suam Epistolam formavit ex hæc secundâ S. Petri; ibi enim interpres eandem Græcam sententiam vertit: *Majestatem autem blasphemant*. Varietas provenit ex equivocatione vocis Græcæ *diçe*, que nunc opinionem, nunc gloriam et dignitatem, sive majestatem significat: unde interpres hic in priori significatione accepit, quando vertit *sectas*, seu opiniones hereticas, quibus sibi heresiarchæ sectas parant: et postea, ut sensus suppleretur, verbum *introducere* additum est ab eodem interprete. Quanti autem majestatem blasphematores sint heretici hujus seculi, historie Belgii et Galliæ narrant, in quibus convicia et maledicta Calvinistarum adversus catholicam et christianissimam majestatem describuntur: patet etiam ex libro Lutheri adversus regem Angliæ, quem non tantum sicut discipulum, sed sicut asinum et pecus mille conviciis proscindit.

VERS. 11. — UBI ANGELI, quandoquidem angeli, **FORTITUDE ET VIRTUTE**, robore et potentia naturalium et supernaturalium donorum, **CUM SINT MAJORES**, luteis et infirmis hominibus, non portant, non inferunt, ut explicat S. Judas, v. 9. **ADVERSUM SE**, unus adversus alterum ejusdem nature, bonus angelus adversus malum: quod S. Judas probat exemplo Michaelis disputantis cum diabolo, et alterantis de Moysi corpore; **EXECRABILE JUDICIUM**; Græcè *blasphemum judicium*, quo nempe unus alterum reum judicat blasphemando et execrando ipsum; Græcus addit

apud Dominum; nam Satan et angeli mali comparant interdum cum angelis bonis coram Domino, ut patet Job. 1, v. 6. Sunt alia multa hujus loci interpretationes, sed hanc quam sequimur, præit nobis S. Judas, Epistole suæ, v. 9.

VERS. 12. — HI VERO, heresiarchæ ac eorum sectæ, **VELUT IRRATIONABILIA PECORA**; Græcè, *irrationabilia animalia*; que eadem verba interpres vertit *muta animalia*, Juda v. 10. Irrationabilia enim animalia dicuntur muta, quia voce articulata carent, et mugiunt tantum, aut mutuum confuso sono; inde enim vox *mutus*, derivata putatur. **NATURALITER IN CAPTIONEM**; Græcus addit *facta*; que naturâ suâ à Deo facta sunt ut venatu aut alio modo ab hominibus capiantur, ET **IN PERNICIUM**; Græcè, *et in corruptionem*, id est, et ut interficiantur ac corrumpantur in escam et necessitates hominum; quia enim ratione carent, ideò in alimentum et usum hominum ratione utentium naturaliter destinantur. Græcè tamen non adverbium *naturaliter*, sed nomen *naturalitè* positum est: *Naturalitè facta in captationem et perniciem*. Sed nomina aliquando usurpantur adverbialitè; ideò ista verba exponi possunt sicut ante, vel certè: *Naturalitè facta*, etc., que impetu quodam naturali, sicut bruta animalia, dum voluptatibus suis inhiant, incidunt in laqueos quibus capiuntur in æternam suam perniciem, ut exponit Beda. In his que **IGNORANT BLASPHEMANTES**; castitatem et virtutes christianas, ac sacrosancta fidei mysteria, que ignorant, maledictis procedentes. **CLARIUS S. JUDAS**, v. 10: *Quæcumque ignorant, blasphemant*. IN **CORRUPTIONE SUA**, propter libidines suas, quibus animam et corpus corrumpunt, **PERIBUNT**, æternâ morte.

VERS. 15. — PERCIPIENTES MERCEDEM INJUSTITIE, pœnas scelorum suorum. Pœna vocatur merces injustitiæ quia injustitiæ debita est: unde ait apostolus: *Stipendium peccati mors*, ad Rom. 6, v. ult. Injustitiam autem vocat omne peccatum, quomodo è contra omne opus bonum justitiæ appellari solet, tam in veteri quam novo Testamento. **VOLUPTATEM EXISTIMANTES DIEI DELICIAS**; putantes veram voluptatem consistere in diei unius aut alterius deliciis carnalibus, sicut Epicuri de grege porci, qui credunt nihil superesse post hanc vitam; Græcè, *non diei delicias, sed in die, vel in diem delicias*, quas Oecumenius delicias quotidianas interpretatur. Beda verò *diei delicias* intelligit honestas, quibus liceat claro die operam dare; cum tamen potius essent voluptates delicie noctis et obscenissimæ; eò enim usque delabuntur homines etiam christiani, ut instar cynicorum et canum publicè et clari die ea exercere audeant que natura tenebris velari voluit. *Gratiâ enim non subveniente, quid sunt homines nisi, quod ait apostolus, Petrus, velut muta animalia procreata naturaliter in captivitatem et interitum?* ait S. Aug., l. 2, c. 8, de Nupt. **CONSEQUANTUR ET MACULE**; homines isti non tantum sunt libidinibus coinquinati et maculosi, sed sunt ipsæmet potius coinquinationes et macule, in quibus nihil est puri; ita in omnes libidinum farditates et decora sunt projecti. Sic hominem

sceleratissimum scelus ipsum; hominem impudentissimum ipsam impudentiam solum appellare. Hoc autem proprie convenit hereticis Gnosticis, qui ex Nicolaitis sunt orti, quorum nefandas libidines et pollutiones non sine ruboris praefatione S. Epiphanius narrat: Levitate autem ipsorum, inquit, qui sanctitate inter eos praecipui erant, non utebantur feminis, sed inter se sodomiticis congredebantur; ut proinde non de nihilo S. Petrus supra, v. 6, excidium Sodomorum ad terrorem ipsorum mentionem iniecerit. Cum verò hæc libidinum monstra Christianos se vocarent, maxime nomini christiano infamiam inusserunt, ut ex Tertulliano et vicinis temporibus apostolorum Patribus constat. Unde fortè huc spectat quod Christianos martyres sub Nerone non perinde in crinige incendiis urbis Romæ, de quo falso accusabantur, quam odio humani generis convictos fuisse narrat Tacitus. DRACONES AFFLENTES, in cibo, potu, incesso, etc., ut solent molles et effeminati; IN CONVIVIIS Suis, quæ agapæ, sive charitates vocabantur apud primos Christianos, in quibus pauperes epulabantur gratis, et vivebant cum divitiis. Hodie tamen Græci: *In deceptionibus suis*, id est, per deceptiones falsæ doctrinæ et hypocrisis, quibus divitias à vobis emungunt, et in gratiam divitum se insinuant, ut lautè et delicatè cum illis vivant. *LUXURIANTES VOBISCUM*; Græci: *coepulantes vobis*, copiarè et luxuriosè vobiscum epulantes. *Luxuria* enim non tantum in venereis, sed etiam in luxu mensurarum dicitur, juxta illud poeta:

*O prodiga verum
Luxuries, nunquam parvo contenta paratu!*

VERS. 14. — OCULOS HABENTES PLENOS ADULTERII, qui non respirant nisi adulteria et impuros amores: oculi enim sunt sedes amoris, et scintillant ubi cor ardet; ET INCESSABILIS DELICTI, et aspiciendo formosa aut impudica sine cessante de uno peccato in aliud pertrahunt; nam *oculi sunt in amore duces*, ut ait quidam; et principium amoris impudici est aspectus impudicus, inquit Nazianzenus; unde merito S. Job: *Pepigi factus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine*, Jobi 31, v. 1. Libido autem venera verè est incessabile delictum, inquit Catharinus, quod si fortè opere expleri nequit, in corde tamen ignis ardet, nisi Deus magno miraculo cor purificet: proinde qui vim illam incendiis resistenciam sentiunt, Deo assiduas gratias agant. PELLICENTES, concessis voluptatibus, quas verbo et exemplo docent, allicientes et attrahentes ad suam hæresim. Græci, *inescantes*, sicut pisces allicere et inescare solent piscatores ad deglutendum hancum cum escâ. A pelliciendo dicitur pellex, quæ propriè est concubina, blanditiis virum à suâ uxore alienans et ad se pelliciens. ANIMAS INSTABILES, inconstantes et adhuc infirmas in fide; tales enim animæ sunt maxime opportune hereticorum fraudibus, præsertim si illi per amenam et latam carnalium voluptatum viam, quibus animæ infirmæ maxime capiuntur, eorum et vitam æternam promittant, sicut antiqui illi gnostici, et ex parte nostri temporis Ilugno-

stici, ut Fevardentius eos appellat. COR EXERCITATUM AVARITIA HABENTES, non solum habentes cor avarum, sed etiam studio ac sollicitudine habendi, et undique corradendè exercitatum; avari enim undique conquerebant ut prodigè in luxus mensurarum et libidines suas expendere. Multorum etiam non tantum hereticorum, sed etiam piorum (quantum apparet) in Ecclesiâ virorum corda aviditas illa habendi exercebat, etiam usque ad cæcitatem; videntur enim esse simplices et SS. Tobie, sed quos dormientes juxta parietem stercora hirundinum excecavit, Tobie, 2, v. 11. Hirundines sunt sancti in altum volantes, quorum conversatio est in cælis, ait Thomas Anglicus; stercora ipsorum sunt bona temporalia, quæ arbitrantur ut stercora, ut Christum lucrifaciant, ait Philip. 3, v. 8. MALEDICTIONIS FILII, digni maledictione æternâ, quam hereditabunt, sicut filii hereditatem patris. *Filius maledictionis, filius gehennæ, filius mortis*, etc., Hebraicâ phrasi est idem ac dignus morte, etc.

VERS. 15. — DERELIQUENTES RECTAM VIAM, qui postquam semel reliquerunt viam fidei rectam, erraverunt, ab hac et alterâ parte viæ recte deflectentes, sive ab uno errore in alterum vagi et palantes, prout avaritia et voluptas iis suadet. Unde S. Judas, v. 13, eos *sidera errantia*, sive planetas vocat, quæ à mediâ Zodiaci ecliphica nunc in septentrionem, nunc in austrum palantur et evagantur. SECTI VIAM, id est, avaritiam. BALAAH, arioli, ad quem Bala rex Moab miserat nuntios habentes pretium divinationis in manibus, ut divinando malediceret Israelitis, Num. 22, v. 7. Ex Boson, Græci, *Ipsius Bosor*, nempe filius. Vocatur tamen Balaam filius Beor, Num. 22, v. 5; sed Græci nomina Hebraicâ faciliè in alios sonos vicinos mutant, ut plurimis exemplis apud Septuaginta patet; nam ex Hebraico בֵּשֶׁת *Mosch*, fecerunt Moysen, ex שֶׁלֹמֹכ *Selomoch*, Salomon, ex יֵרֵמְיָהוּ *Jeremias*, et denique ex בֵּלְעָם *Bilam*, Balaam. Bala tamen Bosor, non patrem, sed civitatem Balaamii fuisse putat. QUI RECEDERE INQUIRATIS, pecuniam et munera quæ sperabat ex iniquâ maledictione populi cui benedixerat Dominus, AMATIT, in tantum ut cum Deus jussisset cum Israel benedicere, iteratis tamen impiis sacrificiis, et mutato aliquoties loco unde castra Israelitarum despicere possent, conatus sit maledicere, Num. 22 et 25.

VERS. 16. — CORREPTIONEM VERBŌ HABUIT, correptus verò et reargutus fuit, SILE YESANIE, Græci, *proprie transgressionis*, quæ ex insanâ avaritiâ cupiditate tentabat transgredi præceptum Domini, qui ei jussisset ne Israelitis malediceret; SERBEGALE, jumentum quale homines ad ferendas sarcinas et onera subjugare solent; erat autem asina; MUTUM ANIMAL, voce articulatâ et humanâ naturaliter destitutum. Vocabulum *animal* abest à Græco. HOMINIS VOCE LOQUENS, angulo linguam et labia ejus movente, ut domino suo cum tertio verberanti diceret: *Cur percussit me? ecce jam tertio*, etc., Num. 22, v. 28, nesciens quid diceret, quia ejus imaginatio percipere non poterat quid esset tertio percutere, cum numerare sit opus rationis

inquit ex Aristotele Carthusianus; unde Avicenna dicit: « Gallina numerum pullorum non noscit, sed multitudinem percipit. » Verba autem asinæ non fuerunt propriè verba correptionis, sed solum querelæ, quod se progredi nolentem percuteret. Verum hoc ipso asina confudit Balaamii demeritum. Quod ipsa prohibitionem Domini per angelum factam transgredi non auderet, quam ille cupiditate avaritiæ transgredi conabatur, quamvis eandem cupiditatem timore suppresserit, ait Augustinus, quæst. 48 super Numeros. PROHIBIT PROPHETÆ INSPIENTIAM, dando occasionem ut angelus se ostenderet Balaamo, et prohiberet ne insipienter contra præceptum Dei Israeli maledicere vellet. Asina corripit et prohibet propheta avari insipientiam, quando docti ab indoctis, clerici à laicis merito reprehenduntur et lacerantur propter avaritiam, inquit S. Augustinus, q. 48 super Numeros, *quia loquente asinâ non est terribis, utpote talibus, inquit, monstris assuetus*. Dicit etiam cum fuisse et mansisse reprobum, quia S. Petrus hoc loco reprobos quosdam viam ejus sectos fuisse ait. Locutus tamen ei fuerat Dominus, licet esset propheta demonum, quia *Deus vitur etiam multis ad utilitatem bonorum*, inquit S. Thomas, 2-2, quæst. 172, art. 6, unde benedictionem Israelis et præclaram illam prophetiam: *Orietur stella ex Jacob*, etc., Numer. 24, v. 29, non furenti animo et nesciens quod diceret, sicut vates demonum solent, ut docent Oecumenius et S. Th., 2-2, q. 165, art. 2, sed animo presenti et ad verba et sensus attento protulit.

VERS. 17. — HI SUNT FONTES, quia se aquâ vitæ et veræ fidei doctrinâ plenos jactant, ut omnes heretici solent. Hæc tamen et sequentia de iis qui habent veram fidem, sed sine operibus, exponit S. Augustinus: *Fontes appellat, inquit, quod acceperint aquam vitam Christi; siccos autem, quia non congruenter vivunt*, cap. 25, lib. de Fide et Operibus. SINE AQUA; et tamen sicci sunt, aut certè into ad inquinandos tantum homines, non aquâ ad abluendos aut potandos pleni sunt. Tales etiam heretici nostri temporis, à longè fontes speciosi et quasi marmore circumscripti esse videntur; si verò fundum inspicias, veterum hereticorum Simonis, Joviniani, Berengarii, et aliorum cœnum et sordes tantum videbis. ET NEBULÆ; etiam aride, quæ plurimum sicce exhalationis, nihil fecundum humoris velunt, facta solum ad obscuroandum solem, non ad fundendum doctrinæ salutaris rorem. Unde S. Judas, v. 12, vocat eos *nubes sine aquâ*. TURBINIBUS EXAGITATÆ, ventis turbulentis huc illuc impulsæ; prout enim luci, voluptatis, vanæ gloriæ et aliorum perturbationum spes ab hac aut illâ parte afflat, opinioniones et doctrinam suam mutant heretici; idcirco Judæ, v. 12, vocatur *nubes quæ à ventis circumferuntur*. Inter turbinos quibus exagitantur heretici,

Thomas Anglicus argumenta etiam philosophica recenset, quibus ipsi in Ecclesiâ tempestates movent. QUIBUS CALIGO TENEBRARUM, quibus heretici, qui per nebulas significantur; particula enim *quibus* est masculini generis, ut ex Græco patet, cum tamen *nebulæ* etiam in lingua Græcâ sint generis feminini. *Caligo tenebrarum* sunt tenebræ tenebrarum et densissimæ, quales sunt tenebræ infernales à regione lucis remotissime. Congrua autem tenebrarum pena iis infligitur, qui tanquam nubes aliis obstaculo fuerunt, ne solem justitiæ et veritatem cerneant, ait Catharinus. *Caliginem tenebrarum* interpretes vertit *procellam tenebrarum*, Judæ 15, quia caligo illa tenebrosa plena est tempestate, confusione, fletu et stridore dentium. RERERVATUR, in æterno Dei decreto. S. Judas addit in æternum, quod etiam Græcâ hic habent.

VERS. 18. — SUPERBA ENIM VANITATIS LOQUENTES, verba vanitate tumida, ampullas et sequepedalia projicientes; doctrina enim hereticorum non in sensu, sed in multiloquio et clamore versatur; inflati tumet et sacratoria se invenisse gloriantur, ait S. Hieronymus, Isaia 22. Unde computari solent ranis quæ inflato guttore suas excoactiones magnâ gravitate resonant; heretici enim rerum penuriam abundantiam verborum compensant, ut arbores infructiferae foliis abundare solent. Hæc ergo inflatâ et splendidâ eloquentiâ pellicient, Græci, *inescent*, quasi apposita escâ, ut ayes et pisces decipi solent, allicunt, IN DESIDERIIS GARNIS LUXURIE, per desideria carnalis luxuriæ; quæ cum naturæ hominum corruptæ per se blandiantur, et superbiâ insuper ac splendidâ eloquentiâ illa desideria licita esse prædicant, et exemplo suo discipulis præcant, mirum non est si faciliè pelliciant, eos qui PAULULLUM EFFUGIENT, Græci, *effugerunt*, qui parùm et aliquoties solum ab infidelitate et vitis carnalibus se abstraxerunt, id est, homines adhuc imperfectos et animas instabiles, ut dixit vers. 14. Qui IN ERANON CONVERSANTUR, paululum effugerunt, inquam, illos qui adhuc in medio errore fidei et pravorum morum versantur, infidelitatis tenebris et luxuriæ cœno adhuc immersi. Unde quia istis pessimis tam vicini adhuc sunt, facillimè ab hereticis pellicuntur, et in medium lutum, unde emercent, retrahuntur.

VERS. 19. — LIBERTATEM FRUENDI CARNALIBUS VOLUPTATIBUS IMPUNE ET SINE OFFENSâ DEI, ULAS, discipulis suis, PROMITTENTES, et hæc interpretantes esse libertatem christianam ad quam Christus nos vocavit; unde dicitur *Dei nostri gratiam in luxuriam transferre*, Judæ v. 4; *putaverunt enim hoc esse liberè vivere, ut de tantâ redemptione securi, quidquid libera licere sibi arbitrantur*, ait Augustinus, cap. 24 de Fide et Operibus. Horum imitatores sunt heretici nostri seculi, jejunia, vota monastica, castitatem et honorum operum necessitates abrogantes, et docentes nullum hominem quantumvis omnibus flagitiis coopertum peccato damnari, modo creat. Hæc vitæ libertas, non virtutum amor, tam multos his discipulos coaciliat. Quis enim non liberum audiat: *Manducemus et bibamus, et in æternum regnabimus?* ait S. Hieronymus

ad Jovinianum ipsis simillimum, qui è monacho factus erat cupidatius, ut loquitur Hieronymus. *COM* Ipsi (heresiarchæ) servi sunt corruptionis, subjugati sint à carnali et corrupti suâ concupiscentiâ, qui serviunt sicut dominis mancipia. Unde libertatem veram aliis dare non possunt, cum ipsi veram et miseram servitutem servant. Probat autem se non malè vocasse eos corruptionis servos; à quo enim quis superatus est, in bello, more veteri, *NUBUS ET SERVUS EST*. Græcè: *Huic et servus factus est*; captivi enim olim in bello servari ad servitium, aut vendi aliis solebant, unde etiam à servando nomen servi derivatum est. Hunc S. Petri locum adversus Pelagianos libertatem arbitrii jactantes sapè ex aliâ versione sic citat S. Augustinus: *A quo quis devictus est, huic et servus addictus est*; verum servi victi et capti bello non propriè addicti dicebantur, sed addicti apud veteres illi propriè erant, qui pecuniæ damnati, quia solvere non poterant, creditoribus tantisper dum solvissent in servitium adhibebantur. Licet autem mali homines servi sint peccati et concupiscentiæ suæ, non idèo tamen liberum arbitrium amiserunt, ut Lutherus ex hoc loco malè argumentatur; *nam liberum arbitrium usque adèo in peccatore non perit, ut per illud peccent maxime omnes qui cum delectatione peccant, et amore peccati hoc eis placet quod eis libet*, ait Augustinus, lib. 1, cap. 2, ad Bonifacium. Nam obedire est opus liberi arbitrii: tam autem peccatores dicuntur obedire peccato, quam justi obedire justitiæ, ait Rom. 6, v. 16.

VERS. 20. — *SI ENIM REFUGIENTES*; Græcè: *Si enim postquam effugerunt*. Probat non veram, sed falsam esse libertatem quam promittunt heresiarchæ Christianis quos seducunt. *CONJUNCTIONES* mundi. Peccata quibus mundanorum hominum animo inquinari solent. *IN COGNITIONE DOMINI* nostri, per cognitionem et fidem Domini nostri; non quasi per fidem solam recedatur ab iniquationibus mundi, sed quia fides et cognitio Christi est principium omnium gratiarum quibus perfectè receditur, et quibus homo à servitute peccati transit ad justitiæ libertatem. *His rursus implicati*, tanquam aves et pisces rebus heresiarcharum eos inescantiam, ut ante dixit, *SUPERANTUR*, atque ita servi peccati et concupiscentiæ suæ rursus fiunt. Hinc patet falsum esse quod calvinistæ et heretici hujus temporis docent, justitiam semel adeptam non posse amitti; idèoque omnes fideles esse certos de suâ salute. *FACTA SUNT EIS POSTERIORA*; posteriorum eorum status, quo in pristinas sordes retracti sunt; *DETERIORA PRIORIBUS*, quia jam sunt apostate, peccant ex scientiâ aut ignorantia affectatâ, et denique propter ingratiudinem, et quia malè usi sunt gratiis prioribus. Unde quia habitorem Spiritum sanctum ejecerant, dant iterum locum priori spiritui immundo, qui non redit solus, sed *assumit septem alios spiritus secum nequiores se*, et *fiunt notissima hominis illius pejora prioribus*, Lucæ 11, vers. 26; Græcè autem: *Ultima pejora primis*, que sunt etiam ipsissima verba Græcæ quibus hic utitur S. Petrus; ut proinde ad illam Christi sententiam videri possit aspexisse.

Figura hujus mutationis in deterius fuit uxor Loth, que postquam evasisset incendium Sodomorum et retrospexisset, ita in deterius conversa est, ut ex creatura rationali fieret irrationalis et statua salis, Gen. 19, v. 26.

VERS. 21. — *MELIUS ENIM ERAT ILLIS*; minus enim malum fuisset illis in heresim, et pristinas sordes relapsis non cognoscere viam justitiæ, non cognovisse fidei et christiane legis præcepta, que sunt unica via ducens ad justitiam, et deinde ad vitam æternam, QUAM POST AGNITIONEM, post susceptam fidem et cognita fidei mysteria ac præcepta, *RETROGRESSUM CONVERTI*, Græcè, *reverti*; unde interpretes addidit vocem *retrogratum*, ad explicandam verbi istius proprietatem; *AB EO QUOD ILLIS TRADITUM EST* per apostolos et Evangelii sui præcones, *SANCTO MANDATO*, lege christiana, que observatores suos sanctos facit. S. Ambrosius tamen dicit peritiam prodesse quòd ex parte crediderint, etiamsi in æternum pereant, spectando nempe numerum peccatorum, non gravitate; pauciora enim peccata commiserunt quando fideles erant, sed post agnitam veritatem apostate facti committunt graviora, quia jam ex scientiâ aut ignorantia affectatâ peccant; hæc autem peccata longè graviora sunt prioribus ex simplici ignorantia in infidelitate commissis; idèo enim S. Paulus dicit se misericordiam consecutum esse, quia ignorans persecutus erat Ecclesiam in incredulitate, 1 ad Tim. 4, v. 15; nam justitiam est causa eorum qui nescientes peccant, ait S. Aug., cap. 25 de Fide et Oper.

VERS. 22. — *CONTIGIT ENIM IIS*, accidit enim ut in ipsis verificetur *ILLUD VERI PROVERBII*, illud verum proverbium scriptum Proverb. 26, v. 11: *CANIS REVERTENS AD SUUM VOMITUM*, ut illum resorbeat, non autem ut iterum vomat; quod patet si integrum Proverbium inspicatur: *Sicut canis qui revertitur ad vomitum, sic imprudens qui iterat stultitiam suam*; sicut ergo canis resorbens id quod vomerat, immundior est quam antea quando simplicem tantum escam devoraverat, ita peccator quando iterat stultitiam, et ad eandem peccatorum sordes revertitur, quibus per baptismum aut penitentiam se exoneraverat; *ET SUT LOTA IN VOLTABRO LUTI*; et etiam accidit ut alterum proverbium in ipsis verificetur; sus postquam à luto et sordibus suis luto est, in voltabro luti iterum se voltavit ac revolvit, et fit immundior quam ante fuit. Græcè tamen: *In voltabrum luti*, nempe iterum reversa; hoc enim participium ex superiori proverbio repeti debet. Hoc ultimum proverbium S. Petrus de suo addit, inquit Beda, aut certè sumpsit è communi, et fortassis alludit ad Borboritas, hoc est, lutosos, quomodo propter immunditiam olim à fidelibus vocati sunt gnostici. Libidinosi homines vocantur canes propter impudentiam et salacitatem, porci et suis propter spurcitiam, in quâ se volvant ut sues in luto. Talibus etiam voluptatibus homines obbrutescunt, ut stolidi prorsus et stupidi fiant, sicut suis stolidissimum et sine ullo ingenio animal, cui anima, ut dicitur solet, à naturâ data est pro sale.

CAPUT III.

1. Hanc ecce vobis, charissimi, secundam scribo Epistolam, in quibus vestram exilio in commotione sinceram mentem:

2. Ut memores sitis eorum que prædixi verborum à sanctis prophetis, et apostolorum vestrorum, præceptorum Domini et Salvatoris.

3. Hoc primum scientes, quòd venient in novissimis diebus in deceptione illusores, juxta proprias concupiscentias ambulantes,

4. Dicentes: Ubi est promissio, aut adventus ejus? ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio creature.

5. Latet enim eos hoc volentes, quòd cæli erant prius, et terra, de aquâ et per aquam consistens erat verbo;

6. Per que, ille tunc mundus aquâ inundatus perit.

7. Cæli autem qui nunc et sunt, et terra, eodem verbo repositi sunt, igni reservati in diem judicii, et perditionis impiorum hominum.

8. Unum verò hoc non lateat vos, charissimi, quia nunc dies apud Dominum sicut mille anni, et mille anni sicut dies unus.

9. Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant: sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reverti.

10. Adveniet autem dies Domini ut fur, in quo cæli magno impetu transierint, elementa verò calore solventur, terra autem, et que in ipsâ sunt opera exurentur.

11. Cùm igitur hæc omnia dissolvenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conversationibus et pietatibus?

12. Expectantes et properantes in adventum diei Domini, per quem cæli ardentes solventur, et elementa ignis ardore tabescent.

13. Novos verò cælos et novam terram secundum promissam ipsis expectamus, in quibus justitia habitat.

14. Propter quod, charissimi, hæc expectantes, sagitate immaculati et involuti ei inveniri in pace;

15. Et Domini nostri longanimitatem salutem arbitremini; sicut et charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis,

16. Sicut et in omnibus Epistolis, loquens in eis de his, in quibus sunt quedam difficilia intellectui, que indocti et instabiles depravant, sicut et cæteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem.

17. Vos igitur, fratres, præsenties custodite; ne insipientium errore traducti excidatis à propriâ firmitate.

18. Crescite verò in gratiâ et in cognitione Domini nostri et Salvatoris Jesu Christi. Ipsi gloria et nunc, et in diem æternitatis. Amen.

COMMENTARIA.

VERS. 1. — *HANC ECCE VOBIS, CHARISSIMI*; postquam descripsit hæreticorum mores, sermonem ad fideles

CHAPITRE III.

1. Mes bien-aimés, voici la seconde lettre que je vous écris : et dans toutes les deux je tâche de réveiller vos âmes simples et sincères par mes avertissements,

2. Afin que vous vous souveniez des paroles des saints prophètes dont j'ai déjà parlé, et des préceptes de notre Seigneur et Sauveur que vous avez reçus de nous, qui sommes vos apôtres.

3. Sachez, avant toutes choses, qu'aux derniers temps il y aura des séducteurs pleins d'artifice qui suivront leurs propres passions,

4. Et qui diront: Qu'est devenue la promesse de son second avènement? car depuis que nos pères sont dans le sommeil, toutes choses demeurent au même état où elles étaient au commencement du monde.

5. Mais c'est par une ignorance volontaire qu'ils ne considèrent pas que les cieux furent faits d'abord par la parole de Dieu, aussi bien que la terre qui parut hors de l'eau, et qui subsiste au milieu de l'eau;

6. Et que le monde d'alors perit, étant submergé par le déluge des eaux.

7. Aussi les cieux et la terre d'à-présent sont gardés par la même parole, et sont réservés pour être brûlés par le feu, au jour du jugement et de la ruine des hommes méchants et impies.

8. Mais il y a une chose que vous ne devez pas ignorer, mes bien-aimés, qui est qu'aux yeux du Seigneur un jour est comme mille ans, et mille ans comme un jour.

9. Ainsi le Seigneur n'a point retardé l'accomplissement de sa promesse, comme quelques-uns se flattent; mais il vous attend avec patience, ne voulant pas qu'aucun périsse, mais que tous retournent à lui par la pénitence.

10. Car le jour du Seigneur viendra comme un voleur: et alors, dans le bruit d'une effroyable tempête, les cieux passeront, les éléments embrasés se dissoudront, et la terre, avec tout ce qu'elle contient, sera consumée par le feu.

11. Puis donc que toutes ces choses doivent venir, quels devez-vous être, et quelle doit être la sainteté de votre vie et la piété de vos mœurs?

12. Attendez et hâtant par vos desirs l'avènement du jour du Seigneur, où l'ardeur du feu dissoudra les cieux, et fera fondre les éléments.

13. Car nous attendons, selon sa promesse, de nouveaux cieux et une nouvelle terre, dans lesquels habitera la justice.

14. C'est pourquoi, mes bien-aimés, vivant dans l'attente de ces choses, faites en sorte que le Seigneur vous trouve dans la paix, et que vous soyez purs et irrépréhensibles à ses yeux.

15. Et croyez que la longue patience dont use notre Seigneur est pour votre bien, et c'est aussi ce que Paul, notre très-cher frère, vous a écrit, selon la sagesse qui lui a été donnée;

16. Comme il fait aussi en toutes ses lettres, où il parle de ces mêmes choses; dans lesquelles il y a quelques endroits difficiles à entendre, que des hommes ignorants et légers détournent en de mauvais sens aussi bien que les autres Ecritures, dont ils abusent à leur propre ruine.

17. Vous donc, mes frères, qui connaissez toutes ces choses, prenez garde à vous, de peur que, vous laissant emporter aux égarements de ces hommes insensés, vous ne tombiez de l'état solide où vous êtes établis.

18. Mais croissez de plus en plus dans la grâce et dans la connaissance de notre Seigneur et Sauveur Jésus-Christ. A lui soit gloire, et maintenant, et jusqu'au jour de l'éternité. Amen.

verit, addens quòd pericula ab ipsis imminenta fuerint causa scribendi hanc Epistolam; **SECUNDAM** scribo